

Justitieombudsmannen
Cecilia Nordenfelt**Försäkringskassan har felaktigt åberopat 20 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring i ett grundbeslut. Även fråga om dröjsmål med att översända ett överklagande till länsrätten m.m.**

I en anmälan till JO klagade AA i olika avseenden på handläggningen av sina ärenden om handikappersättning respektive bostadstillägg till pensionärer.

Försäkringskassans akter i ärendena lånades in och granskades hos JO. Vid granskningen framkom bl.a. följande. Genom ett provisoriskt beslut den 16 maj 2007 beslutade Försäkringskassan att fr.o.m. juni 2007 inte längre betala ut handikappersättning till AA. Hon överklagade beslutet genom en skrivelse som kom in till kassan den 5 juni 2007. Överklagandeskrivelsen innehöll även ett yrkande om förhöjd handikappersättning. Såvitt framgick överlämnades inte överklagandet till länsrätten. Den 3 juli 2007 fattade Försäkringskassan ett beslut om indragning av handikappersättningen fr.o.m. juli 2007. Den 30 juli 2007 inkom AA med ett överklagande av beslutet den 3 juli 2007. Försäkringskassan överlämnade överklagandet till länsrätten en dryg vecka senare. Den 31 juli 2007 beslutade Försäkringskassan, med hänvisning till 20 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL), att avslå yrkandet om förhöjd handikappersättning. Samtidigt beslutade kassan åter att inte längre betala ut handikappersättning fr.o.m. juli 2007. AA överklagade beslutet av den 31 juli 2007 genom en skrivelse som kom in till kassan den 15 augusti 2007. Överklagandet vidarebefordrades till länsrätten den 28 augusti 2007.

Försäkringskassan anmodades att yttra sig bl.a. över hanteringen av AA:s överklaganden.

I remissvaret anförde Försäkringskassan, genom tf. länsdirektören BB, bl.a. att kassan ansåg att AA:s överklaganden hade hanterats på korrekt sätt enligt gällande föreskrifter. Vidare angav Försäkringskassan att tiden från AA:s överklaganden fram till vidarebefordran till länsrätten hade blivit något längre än vad föreskrifterna anger.

AA kommenterade remissvaret.

I sitt beslut den 9 maj 2008 anförde *JO Nordenfelt* i bedömningsdelen följande såvitt avser Försäkringskassans handläggning av ärendet om handikappersättning.

Överlämnandet av överklagandena till länsrätten

JO har i ett flertal tidigare beslut betonat att tidsrymden för Försäkringskassans rättidsprövning och prövning enligt 20 kap.10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och till dess att överklagandet lämnas över till länsrätten inte bör överstiga en vecka.

Av utredningen framgår att AA:s överklagande av beslutet den 16 maj 2007 inkom till kassan den 5 juni 2007 och överlämnades till länsrätten den 26 juni 2007. Försäkringskassan dröjde således tre veckor med överlämnandet. AA:s överklagande av beslutet den 31 juli kom in till kassan den 15 augusti 2007 och överlämnades till länsrätten den 28 augusti 2007, dvs. nära två veckor senare. Försäkringskassan kan inte undgå kritik för att vid upprepade tillfällen ha dröjt med överlämnandet.

Hantering av provisoriska beslut

Den 16 maj 2007 beslutade Försäkringskassan provisoriskt att fr.o.m. juni 2007 inte längre betala ut handikappersättning till AA. Försäkringskassan fann därefter, i slutligt beslut den 3 juli 2007, att rätt till fortsatt handikappersättning inte förelåg fr.o.m. juli 2007. Jag vill med anledning av detta påminna om att ett slutligt beslut alltid måste omfatta ett ställningstagande till vad som tidigare beslutats provisoriskt.

Tillämpningen av 20 kap. 10 a § AFL

Genom beslut den 31 juli 2007 avslog kassan det yrkande om förhöjd handikappersättning som AA framställde i samband med sitt överklagande av det provisoriska beslutet. Samtidigt fastställde kassan åter att rätt till handikappersättning inte förelåg fr.o.m. juli 2007. Beslutet anges vara fattat med stöd av 20 kap. 10 a § punkten 2 AFL.

Av 20 kap. 10 a § AFL framgår följande.

Försäkringskassan skall ändra ett beslut i ett ärende om försäkring enligt denna lag, som har fattats av Försäkringskassan och inte har prövats av domstol,

1. om beslutet på grund av skrivfel, räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet,
2. om beslutet har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag,
3. om beslutet har blivit oriktigt på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak.

Ändring skall göras även om begäran om omprövning inte har framställts enligt 10 §. Ändring behöver inte göras om oriktigheten är av ringa betydelse.

Ett beslut får ej ändras till den försäkrades nackdel såvitt gäller förmån som har förfallit till betalning och ej heller i annat fall om det finns synnerliga skäl mot det.

En fråga om ändring enligt denna paragraf får ej tagas upp sedan mer än två år förflutit från den dag då beslutet meddelades. Ändring får dock ske även efter utgången av denna tid, om det först därefter har kommit fram att beslutet har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller om det finns andra synnerliga skäl.

Av lagtexten framgår att 20 kap. 10 a § AFL är tillämplig vid ändring av ett beslut som redan har fattats av Försäkringskassan men som blivit oriktigt. I förevarande fall var det först genom beslutet den 31 juli 2007 som Försäkringskassan tog ställning till AA:s yrkande om förhöjd handikappersättning. Det var således inte fråga om en ändring utan om ett grundbeslut. Ett sådant kan aldrig fattas med stöd av 20 kap. 10 a § AFL. Dessutom avser de brister som beskrivs i 20 kap. 10 a § punkten 2 AFL givetvis beslutsunderlaget, t.ex. den medicinska utredningen. Den försäkrades yrkanden utgör inte ett sådant underlag.

I förevarande fall kan det för övrigt ifrågasättas om det funnits anledning att självständigt pröva det yrkande om förhöjd ersättning som den försäkrade framställde i samband med överklagandet av det provisoriska beslutet om indragning av den redan utgående ersättningen. Om kassan i ett beslut funnit att rätt till en lägre ersättningsnivå inte föreligger får det beslutet rimligen anses omfatta även rätten till en högre ersättningsnivå. Överklagandet av det provisoriska beslutet om indragning borde således inte ha föranlett annan åtgärd än en prövning av om indragningsbeslutet var behäftat med någon sådan felaktighet som anges i 20 kap. 10 a § AFL. Försäkringskassan skulle därefter ha överlämnat överklagandet till länsrätten endast med en notering om att en sådan prövning vidtagits. Om grund för ändring enligt 20 kap. 10 a § inte föreligger saknas det anledning att meddela den försäkrade därom.

Försäkringskassans tillvägagångssätt med anledning av AA:s överklagande av det provisoriska beslutet visar på bristande kunskaper om den lagstiftning som kassan har att tillämpa. För detta förtjänar Försäkringskassan kritik.